

Дійсно, в даному випадку, викликають певні сумніви віднесення засуджених до кола партнерів, проте тенденції зміни пріоритетів роботи із засудженими як раз переорієнтовують персонал органів та установ ДКВС України саме на партнерські відносини.

Такий підхід дає змогу сформулювати зміст соціального партнерства через зв'язки, в які вступають сторони соціального партнерства для врегулювання різного роду відносин з метою забезпечення законних прав та інтересів соціальних партнерів.

У вузькому розумінні, соціальне партнерство за участю органів та установ ДКВС України може бути розглянуте як конкретні досягнення взаємодії сторін соціально-партнерських відносин, які можуть бути виражені у реалізації спільних заходів, проектів. У широкому розумінні – це здійснення взаємодії сторін соціального партнерства в цілях досягнення узгоджених цілей.

Таким чином, соціальне партнерство за участю органів та установ ДКВС України передбачає залучення більшої, ніж тільки представників громадського сектору, кола партнерів, вимагає нормативного закріплення і прямо пов'язане з організацією взаємодії.

Література

1. Мишин А.К. Теоретические аспекты проблемы социального партнерства // Межрегион. науч.-практ. конф. "Актуальные проблемы развития социального партнерства в современных условиях": Тез. докл. и выступления / Отв. ред. А.К. Мишин.– Барнаул: Изд-во АлтГТУ, 1997.– С. 104-109.
2. Жданенко С. Б. (Світлана Борисівна) Партнерська взаємодія у процесі становлення громадянського суспільства (соціально-філософський аналіз) – Автореф. дисер на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії.– Харківський військовий університет, Харків, 2003.– 14с.
3. Новіков В. Зарубіжний досвід соціального партнерства // Україна: аспекти праці.– 1998.– №1.– С. 38-43.
4. Ляшенко Т. Соціальне партнерство: шлях до ринкової економіки // Юридичний вісник.– 1999.– № 18.– 6-12 трав.
5. Буздуган Ю.О. Правові засади соціального діалогу // Профспілки України.– 1997.– № 3.– С. 7.
6. Трунова Г.А. Правове регулювання соціального партнерства в Україні.– Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – трудове право; право

соціального забезпечення.– Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого.– Харків, 2008.– 213 с

7. Семигин Г.Ю. Социальное партнерство в современном мире.– М.: Мысль, 1996.– 208 с.

УДК 343.6

Гринчак С.В.,

доцент кафедри кримінального права №1,
Національний університет

"Юридична академія України імені Ярослава Мудрого", м. Харків, Україна

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ КОНСТРУКЦІЇ СТ. 143 КК УКРАЇНИ

Єдиною і достатньою підставою кримінальної відповідальності є склад злочину, тобто сукупність усіх об'єктивних та суб'єктивних ознак (елементів), які визначають суспільно небезпечне діяння як злочинне. Конкретні склади злочинів передбачені законом про кримінальну відповідальність. У диспозиціях статей Особливої частини КК описуються їх індивідуалізуючі ознаки, які відрізняють один склад злочину від іншого. Враховуючи, що ст. 143 КК містить п'ять частин, для дослідження проблем кримінальної відповідальності за злочини в сфері трансплантації органів або тканин людини попередньо необхідно з'ясувати, скільки окремих складів злочинів передбачено цією статтею. У науковій літературі з цього приводу єдиної думки не існує. Наприклад, М.І. Хавронюк, В.В. Балабко зазначають, що об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 143 КК, може проявлятися у чотирьох формах, отже незаконна трансплантація розглядається як один (сдиний) злочин з різними формами об'єктивної сторони. Н.Є. Крилова вважає, що ст. 143 КК фактично містить три самостійних склади злочинів: порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини; незаконна торгівля органами або тканинами людини; участь у транснаціональних організаціях, які займаються незаконною діяльністю по трансплантації органів або тканин людини. В.О. Глушков в ст. 143 КК виділяє наступні склади злочинів: порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини (ч. 1); вилучення в людини шляхом примушування або обману її органів або тканин з метою їх трансплантації (ч. 2) та незаконну торгівлю органами або тканинами людини (ч. 4).

На нашу думку, вирішення питання про те, чи один склад злочину передбачено в статті кримінального кодексу, чи їх сукупність, залежить

від того, наскільки суттєві відмінності між різними видами злочинної поведінки. Якщо такі відмінності слабкі, тоді йдеться про один склад злочину, і, навпаки, передбачено декілька складів злочинів, якщо: 1) два різновиди злочинної поведінки передбачені різними статтями КК; 2) декілька різновидів злочинних діянь передбачені в одній статті КК, але відрізняються між собою безпосереднім об'єктом, об'єктивною стороною, суб'єктом або формою вини (а тим більше – за декількома з цих ознак одночасно); 3) декілька різновидів злочинних діянь передбачені в одній статті КК, але відрізняються між собою лише за ознаками об'єктивної сторони і/або предмета злочину, але відмінності ці суттєві (наприклад, різні способи діяння, наслідки тощо).

Тому, більш переконливою видається точка зору, згідно з якою форми описування діянь, передбачених у ст. 143 КК, дають підстави для моделювання *чотирьох самостійних складів злочинів*: порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини (ч. 1 ст. 143 КК); вилучення у людини шляхом примушування або обману її органів або тканин з метою їх трансплантації (ч. 2 ст. 143 КК); незаконна торгівля органами або тканинами людини (ч. 4 ст. 143 КК); участь у транснаціональних організаціях, які займаються діяльністю, передбаченою частинами другою, третьою чи четвертою ст. 143 (ч. 5 ст. 143 КК).

Такий висновок зумовлений тим, що наведені склади злочинів суттєво відрізняються між собою об'єктивними та суб'єктивними ознаками.

Крім самостійних складів злочинів, ст. 143 КК передбачає також *дві кваліфікуючі ознаки*: вилучення у людини шляхом примушування або обману її органів або тканин з метою їх трансплантації, вчинене щодо особи, яка перебуває в безпорадному стані (ч. 3); вилучення у людини шляхом примушування або обману її органів або тканин з метою їх трансплантації, вчинене щодо особи, яка перебуває в матеріальній чи іншій залежності від винного (ч. 3); *та одну особливо кваліфікуючу ознаку*: дії, передбачені частинами другою, третьою чи четвертою ст. 143 КК, вчинені за попередньою змовою групою осіб (ч. 5).

Як бачимо, частини 1 та 2 ст. 143 КК передбачають самостійні склади злочинів. У зв'язку з цим виникає питання, на яке в науковців одностайної відповіді немає: як співвідносяться між собою вказані норми?

Необхідно звернути увагу, що зазначені норми мають багато спільних рис, але разом з тим відрізняються між собою певними об'єктивними та суб'єктивними ознаками. Спільна їх риса полягає в тому, що вони з різним ступенем узагальнення і з різною повнотою передбачають

ознаки одного і того ж складу злочину. Отже, як за обсягом, так і за змістом ці норми частково співпадають.

Враховуючи, що будь-яке вилучення у людини шляхом примушування або обману її органів або тканин завжди є одним із видів порушенням встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини, співвідношення частин 1 та 2 ст. 143 КК України є конкуренцією загальної і спеціальної норми, де одна з них (загальна) охоплює визначене коло діянь, а інша (спеціальна) – частину цього кола, тобто окремі різновиди діянь, передбачених загальною нормою. Співвідношення вказаних норм можна пояснити за допомогою так званих логічних кіл, де загальна норма (порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини – ч. 1 ст. 143 КК) містить в собі спеціальну норму (вилучення у людини шляхом примушування або обману її органів або тканин з метою їх трансплантації – ч. 2 ст. 143 КК). У даному випадку спеціальна норма знаходиться стосовно загальної в логічному підпорядкуванні.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що існування загальної та спеціальної норм в ст. 143 КК України є доцільним і обґрунтованим. Це дає змогу повніше забезпечувати належну охорону прав та свобод донора й реципієнта під погрозою покарання, що є адекватним відображенням суспільної небезпечності таких посягань.

УДК 344.7

Коваленко В.П.,
провідний фахівець кафедри кримінального права і процесу,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

УГОН АБО ЗАХОПЛЕННЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО РУХОМОГО СКЛАДУ, ПОВІТРЯНОГО, МОРСЬКОГО ЧИ РІЧКОВОГО СУДНА (СТ. 278 КК УКРАЇНИ): ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ

В ст. 278 КК України передбачена кримінальна відповідальність за суспільно-небезпечні діяння, які полягають в угоні або захопленні різних видів транспорту, вказаних в назві статті, окрім автомобільного. В даному випадку мова йде про залізничний, повітряний, морський чи річковий транспорт. Предмет цього юридичного складу злочину чітко визначений у низці нормативних актів. Наприклад, відповідно до Регістру судноплавства в Україні, річкове або морське судно – це самохідна чи несамохідна плавуча споруда, що використовується для перевезення